

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی ، برنامه و سرفصل دروس دوره دکتری
زبان و ادبیات عرب

کمیته ادبیات عرب
گروه علوم انسانی

مصوب هفتاد و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۶۵/۱۲/۱۶

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی

دوره دکتری زبان و ادبیات عرب

مصوب هفتاد و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

گروه : علوم انسانی

کمیته : ادبیات عرب

رشته : زبان و ادبیات عرب

دوره : دکتری زبان و ادبیات عرب

شورای عالی برنامه ریزی در هفتاد و پنجمین جلسه مورخ ۱۶/۱۲/۶۵ بر اساس طرح دوره دکتری زبان و ادبیات عرب که توسط کمیته ادبیات عرب گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی ، برنامه ، سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر میدارد :

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجراست .

الف : دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می شوند .

ب : موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بر اساس قوانین تاسیس میشوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشد .

ج : موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند .

ماده ۲- از تاریخ ۶۵/۱۲/۱۶ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه مؤسسات آموزشی در زمینه ادبیات عرب در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات میتوانند این دوره را در این برنامه جدید را اجرا نمایند *

ماده ۳- مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری زبان و ادبیات عرب در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود *

رای صادره هفتاد و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

موضوع ۶۵/۱۲/۱۶

در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب

۱) برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء به تصویب رسید *

۲) برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب از تاریخ تصویب قابل اجرا است *

رای صادره هفتاد و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۶۵/۱۲/۱۶
در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب صحیح است به مورد اجرا
گذاشته شود .

دکتر محمد فرهادی

رئیس شورای عالی برنامه ریزی

مورد تأیید است
کا- سرپرست
است

رونوشت: به معاونت آموزش وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجرا ابلاغ میشود .

سید محمد کاظم نائینی

رئیس شورای عالی برنامه ریزی

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل اول

مشخصات کلی ، مجموعه دکتری رشته ادبیات و زبان عرب

۱- تعریف و هدف
=====

زبان و ادبیات عرب در همه سطوح خود نخستین کلید فهم مبوم قرآنی و معارف اسلامی و ابزار اساسی تحقیق و تتبع در متون ادبیات و عرب و ادبیات فارسی محسوب میگردد و اگر چه بخش عظیمی از متون متعهد ادبیات عربی و فارسی نیز از ارزنده ترین آثار معارف اسلامی بشمار میرود .

زبان و ادبیات عربی از زمان ظهور اسلام تا به امروز نظردانشمندان و اساتید مسلمان ایرانی را به خود معطوف داشته و موجب پدید آمدن آثار و تالیفات نفیس و جاوید ان گردید . است بعبارت دیگر آنها زبانی است که آموزش و تتبع و تحقیق آن دارای امکانات وسیعی در کشور ایرانی بود و میتواند در همه سطوح به نحو شایسته ای تدریس و مطالعه شود . با توجه به نکات مذکور و نیاز مبرم و حیاتی دانشگاه های کشور به اعضا هیات علمی در زبان عربی و احتیاج موسسات و وزارتخانه های متعدد از قبیل وزارت علوم ، وزارت فرهنگ و آموزش و پرورش و وزارت امور خارجه و وزارت ارشاد اسلامی به مدرسان و محققان و مترجمان برجسته گشایش دوره دکتری زبان و ادبیات عربی از اهم واجبات تلقی می گردید .

۲- طول دوره و شکل نظام
=====

طول دوره دکتری زبان و ادبیات عرب دو سال است انتخاب و دفاع از رساله

مطابق مقررات آموزشی مصوب شورای عالی برنامه ریزی خواهد بود هر يك از د روس دوره د كتر^ی علاوه بر تدریس مواد درسی ، دارای يك مقاله تحصيلی به زبان فارسی و عربی خواهد بود که آنرا استاد هرد رس به تناسب موضوع درسی معین خواهد نمود و تعداد صفحات این مقاله با نظر توافق استاد و دانشجو خواهد بود .

ورود به دوره دکتری زبان و ادبیات عربی فقط از طریق امتحان کتبی و مصاحبه های لازم مطابق مقررات مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد بود و کسانی که دارای مدرک کارشناسی ارشد در زبان و ادبیات عربی یا مدرک کارشناسی ارشد در یکی از رشته های دانشکده الهیات باشند میتوانند در امتحان ورودی این دوره شرکت نمایند .

تعداد واحدهای درسی

=====

دروس دوره دکتری رشته زبان و ادبیات عربی غیر از رساله در دو شاخه ادب سنتی و ادب معاصر عربی در ۲۸ واحد به صورت دروس اصلی و اختیاری به نحوی که در جدول دروس منعکس است عرضه میشود . انتخاب ۲۴ واحد برای هر يك از دو شاخه الزامی بود و برگزیدن ۴ واحد از میان ۸ واحد برای هر يك از دو شاخه اختیاری میباشد .

فصل دوم

برنامه

دروس اصلی دوره دکتری زبان و ادبیات عرب

کد درس	نام درس	تعداد		ساعت		پیشنیای زبان زمان ارائه درس
		واحد	جمع	نظری	عملی	
۱	متون نظم و نثر دوره جاهلی و اموی	۲	۳۴	۳۴		
۲	تحقیق در مباحث صرفی و نحوی	۲	۳۴	۳۴		
۳	متون علمی (منطق - عرفان - کلام)	۲	۳۴	۳۴		
۴	متون نظم و نثر عباسی و دوره فترت	۲	۳۴	۳۴		
۵	تحقیق در مباحث بیان و بدیع و عروض عالی	۲	۳۴	۳۴		
۶	متون تفسیر قرآن کریم	۲	۳۴	۳۴		
۷	ادب اندلس	۲	۳۴	۳۴		
۸	نقد ادبی	۲	۳۴	۳۴		
۹	بررسی متون ادبی و تاریخی به زبان انگلیسی یا یکی از زبانهای معتبر خارجی	۲	۳۴	۳۴		
۱۰	متون مصنوع	۲	۳۴	۳۴		
۱۱	متون نظم و نثر معاصر	۲	۳۴	۳۴		
۱۲	سمینار و سخنرانی و مقاله نویسی به زبان عربی	۲	۶۸	—	۶۸	
			۳۴	۶۸۳۷۴۳۴۴	۶۸	

دروس اختیاری دوره دکتری زبان و ادبیات عرب

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
	—	۳۴	۳۴	۲	تحلیل و نقد نظم و نثر از آغاز تا پایان دوره عباسی	۱
	—	۳۴	۳۴	۲	تحلیل و نقد نظم و نثر از پایان دوره عباسی تا زمان معاصر	۲
	—	۳۴	۳۴	۲	نقد و ادب معاصر	۳
	—	۳۴	۳۴	۲	آشنائی و تحلیل ادب متعهد اسلامی معاصر	۴

سرفصل دروس دوره دکتری زبان و ادبیات عربی

متون نظم و نثر دوره جاهلی و اموی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیناز : -

هدف : مطالعه و تحقیق و بررسی و نقد و ذکر مراجع آثار منظوم و منثور این دوره •

سرفصل دروس :

تعریف ادب و ادبیات - حدود و موقعیت جغرافیای عربستان - احوال اجتماع -
عرب - انواع شعر خصائص ادب جاهلی - معانی و اغراض شعر جاهلی - اقسام شعر
جاهلی - بررسی و مطالعه نمونه ای از اشعار : مهلهل - امروالقیس - طبرقه - عبید
بن ابرص - حارث بن حلزه - عمرو بن کلثوم - نابعه ذیبانی - زهیر بن ابن سلمی -
عنتره بن شداد - اعشى - فنون نثر جاهلی مانند خطابه - قصص - ارزیابی شعر عهد
راشدی و اموی و شعر مبارزه دینی و کعب بن زهیر - حسان بن ثابت - ابو ذؤبیب
هذلی - شعر لهنو - عزل بدوی - عزل شهری - شهرسیاسی - احزاب و شاعران آنها
اخطل - فرزذق - جریر - طرمح بن حکیم - کمیب بن زید اسدی - اراجیز - نثر
فنی - انواع نثر ایجازی - خطابه : خطب پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) و صحابه پیامبر
(ص) زیاد بن ابیه - حجاج بن یوسف •

نثر تفصیلی : مانند آثار عبدالحمید کاتب - علوم و فنون در دوره راشدی •

منابع اصلی : مانند معلقات سبع - قرآن کریم - نهج البلاغه - تاریخ ادب عربی جلد اول و
دوم دکتر شوقی ضیف •

- منابع فرعی : المعلقات العشر تالیف خطیب تهریزی
- تاریخ ادب عربی عمرفروغ — تاریخ ادب عربی دکتر طه حسین
- دواوین شاعران جاهلی — المجانی الحدیثه جلد اول — البیان والتبیین

تحقیق درمباحث صرفی و نحوی

تعداد واحد، ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : تحقیق و بررسی و مطالعه در موضوعات مهم صرفی و نحوی و ذکر مراجع آن

سرفصل دروس :

تحقیق در موضوعات مهم صرف و نحو از قبیل - افعال - اسما - حروف عامل - حروف غیر عامل - عدد - حکایه - تانیث - تذکیر - مقصور - معدود - جمع مکسر - تصغیر - نسبت - وقف - اماله - تصریف - ابدال - ادغام - کلام و کلمه - معرب و مبنی - تنکیر - تعریف - مرفوعات - منصوبات - مجرورات - توابع •

منابع اصلی : شرح نظام - شرح رضی - باب اول و چهارم معنی البیاب - شرح سیوطی برالفیه •

منابع فرعی : اوضح المسالك ابن هشام - شرح شافیه ابن حاجب تالیف رض الدین استرآبادی •

الاقتراح تالیف سیوطی - النحو الوافی عباس حسن •

متون علمی (منطق - عرفان - کلام)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : —

هدف : آشنایی با مصطلحات این علوم و مطالعه این علوم به زبان عربی در سطحی که برای یک دکتر در زبان و ادبیات عربی لازم است.

سرفصل درس منطق : کلیات خمس - قضایا - قیاس - استقراء - صناعات خمس

عرفان : اصطلاحات عرفانی

کلام : اصول دین

منابع اصلی : شرح شمسیه - کتاب اللمع - الصلح بین التصوف والتشیع - نجات ابن سینا

منابع فرعی : منظومه سبزواری - حکمه الاشراق سبزواری - کتاب المشاعر ملاحظه را

متون نظم و نثر عا س و د و ره فترت

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز : متون نظم و نثر د و ره جا هلی و اموی

هدف : مطالعه و بررسی و تحقیق و نقد و ذکر مراجع آثار منظوم و منثور این د و ره

سرفصل د روس : بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی و ادبی این د و ره — مطالعه و بررسی آثار شاعرانی از قبیل ابوالعتاهیه — ابونواس — بشار بن برد — ابن الرومی — ابوفراس حمدانی — ابوالعلاء المعری — ابن قاری — ابوتام — بختری — متنبی — ابوالفتح بستنی — صنوبری — بهاء زهیر — بررسی و مطالعه آثار نویسندگانمانند جاحظ بصری — ابن قتیبه — ابن مقفع — ابن عمید یاقوت حموی — ابن خلکان — ابن اثیر — ابن خلدون — محیی الدین بن عربی — ثعالبی — ابوعلی قالی •

منابع اصلی : المجانی الحدیثه ج ۲ و ۵ و ۵ — روائع بستانی — مناهل الادب العربی د و اوین و کتب نویسندگان این عصر

منابع فرعی : تاریخ ادب عربی تألیف دکتر شوقی ضیف ج ۲ و ۳
تاریخ ادب عربی تألیف بروکلیمان — تاریخ ادب عربی تألیف حنا الفاخوری •
تاریخ ادب عربی تألیف دکتر عمر فروخ — سلسله توابع فکر عربی —
المفید فی الادب العربی تألیف جوزف الهاشم الجدید فی الادب العربی — حنا الفاخوری — معالمتنبی — معانی الطلاء — حدیث الاربعاء

تالیف دکتر طه حسین - فن النثر و مذاهبه تالیف دکتر شوقی ضیف -
فن الشعر و مذاهبه : تالیف دکتر شوقی ضیف و مانند اینها •

تحقیق درمباحث بیان و بدیع و عروض عالی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : تحقیق درمباحث صرفی و نحوی

هدف : بررسی و مطالعه و تحقیق مباحث این علوم و ذکر مراجع آنها در سطحی عالی.

سرفصل دروس : علم معانی : مسند و مسند الیه - متعلقات فعل - قصر - فصل و وصل -

مساوات و ایجاز و اطناب - علم بدیع : تحقیق در صناعات بدیعی :

علم بیان : حقیقت و مجاز - استعاره - کنایه .

منابع اصلی : تلخیص المفتاح خطیب قزوینی - مطول تفتازانی .

منابع فرعی : اسرار البلاغه و دلائل الاعجاز تألیف عبدالقاهر جرجانی .

متون تفسیر قرآن کریم

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : متون علمی

هدف : آشنائی بایک دوره تفسیر کریم و بررسی تحول و تطویر این علم در عصرهای مختلف

سرفصل دروس : معنی تفسیر و تاویل - فرق تفسیر و تاویل - فهم و صحابه از قرآن - تفاوت صحابه در فهم قرآن - قرائت یک دوره تفسیر قرآن

منابع اصلی : مجمع البیان طبرسی - کشف زمخشری

منابع فرعی : الجامع الاحکام القرآن - تالیف قرطبی - آیات الاحکام تالیف اردبیلی

ادب اندلس

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز :

هدف : تحقیق و بررسی و مطالعه این دوره از ادب و آشنایی کامل با آثار شاعران و نویسندگان وادبای اندلس *

سرفصل دروس : بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی وادب اندلس - زبان تخاطب - خطابه - کتابت در اندلس شعر در اندلس - موشحات و زجل در اندلس - شعر در اندلس - موشحات و زجل در اندلس - بررسی و مطالعه شعر شاعران اندلس مانند :

عاده بن قزاز - ابن اللبانہ - ابن غزله - ابن حزمون - ابن زهر - ابن سهل - ابن خطیب - ابن زمرك - مقایسه شعر اندلس و شعر عباس - و بررسی و مطالعه آثار ابن عد ربه - ابن هانی - ابن شهید - ابن زیدون - ابن حمدیس مقلی - ابن خفاجه - علوم و فنون - علوم لغت - علوم دینی - فن معماری و نقاشی فلسفه و تاریخ در این دوره *

منابع اصلی : التوابع الزوابع : ابن شهید - ادب العرب فی الاندلس و عصر الاندلس
تالیف بطرس البستانی

منابع فرعی : عقد الفرید تالیف ابن عد ربه - دار الطرائف عمل الموشحات - ابن سنا الملك - الشعر الاندلس تالیف امیلیو عرسیه غومس ترجمه حسن مونس - المغرب فی اشعار اهل المغرب تالیف ابن دحیه العمده : تالیف ابن رشیق قیروانی - مقدمه ابن خلدون - موشح در ادبیات عرب تالیف دکتر فیروز حریری *

نقد ادبی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیاز : —

هدف : آشنایی با تاریخ نقد ادب عربی و بررسی مکاتب نقدی و سبکهای ادبی قدیم و معاصر *

سرفصل دروس : تاریخ نقد در ادب عربی — نقد ذوقی — انواع نقد در شعرونثر — نقد فنون شعر در ادب عربی مانند مدیح — هجاء — غزل — وصف — بررسی آرای معتبر نقادان ادب عربی از قدیم و جدید مانند : جاحظ — ابن قتیبه — صاحب بن عباد — ابوهلال عسکری — ابن رشیق قیروانی — عبد القاهر جرجانی — احمد امین — عقاد مازنی — تارک ملائکه و غیره *

تأثیر زبان و لهجه و الفاظ در نقد ادب — بررسی موضوعاتی از قبیل : خطای معانی — عیوب مدیح و هجاء و فخر — حدود بلاغت و فصاحت — سرقات — مطالعه و استفاده شاعران و نویسندگان از مباحث معانی و بیان و بدیع — بررسی ضرب العثلهاد زبان عربی — تاریخ نقد در دوره معاصر — شعر حر و مرسل — بررسی عروض و وزن در شعر حر و مرسل — مطالعه قالب شعر حر و مرسل — مسئولیت نقاد دوره معاصر *

منابع اصلی : تاریخ النقد الادبی عند العرب تألیف دکتر احسان عباس چاپ بیروت (۱۹۷۱) — المناعتین عسکری البدیع فی نقد العشر اسامه بن منقذ عمار الشعر تألیف محمد بن احمد بن طباطبا العلوی تحقیق دکتر طه حاجری — قاهره سال ۱۹۵۶

منابع فرعی : السوازه تالیف ابوالقاسم آمدی - اسرار البلاغه جرجانی -
زهرا لا داب وثمر الالباب تالیف اسحق بن علی حمیری قیروانی -
قضايا الشعر المعاصر : نازك ملائکه - فی نقد الشعر تالیف
دکتر محمود ربیعى - قاهره سال ۱۹۶۸ - معالم فی نقد العربی
الحديث تالیف دکتر عبد الکریم الاشتی -

متون ادبی و تاریخی به زبان خارجی

تعداد اواحد : ۲

پیشنیاز : —

هدف : آشنائی با آراء مستشرقان و نویسندگان و نقادان ادب عربی و تاریخ اسلام در زبان انگلیسی یا یکی از زبانهای معتبر خارجی

سرفصل دروس : دانشجویان باید منابعی را که استاد در زبان خارجی در موضوع ادب عربی و تاریخ اسلام تهیه میکند مطالعه نموده و مقاله ای محققانه در موضوع کتاب ورد و قبول آرای مولف یا مترجم کتاب تنظیم کنند *

منابع اصلی :

Nicholason, R.A. A Literary History of the Arabs. Cambridge, 1953

GIBB, H.A.R. Arabic Literature. Oxford 19634.

منابع فرعی :

- The Encyclopedia of Islam [Related Articles]
- Fill'shtinskiĭ, I.M. Arabic Literature. [Translated from the Russian by Hilda Kasanina] Moscow, 1966.
- Haywood, J.A. Modern Arabic Literature. London 1971.
- Johnson, F.E. Teh Seven Poems. N.Y. 1973.
- Kritzeck, James, Anthology of Islamic Literature N.Y. 1964.

متون مصنوع

- تعداد واحد : ۲
نوع واحد : نظری
پیشیناز : متون نظم و نثر عباسی و دوره فترت
هدف : بررسی و تحقیق و آشنایی با متون متکلف و مصنوع در ادب عربی
سرفصل دروس : رسائل جاحظ - رسائل ابن عمید - رسائل صاحب بن عباد - رسائل خوارزمی - رسائل مابسی
منابع اصلی : مقامات بدیع الزمان - مقامات حریری - رساله الغفرات الوالعلاء معری
منابع فرعی : رسائل ابن عمید - مقامات خوارزمی - رسائل رشید الدین وطواط - رسائل صاحب بن عباد - رسائل ابو حیان توحیدی

متون نظم و نثر معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیناز : —

هدف : بررسی و مطالعه و تحقیق ادب معاصر عربی

سرفصل دروس : مطالعه وضع ادب عربی معاصر در کشورهای مصر - عراق - سوریه - لبنان - الجزایر - تونس - مراکش - عربستان سعودی - کشورهای خلیج فارس و بررسی نوشته های مستشرقان و معاصران در ادب عربی معاصر و آشنایی با آثار شاعرانی مانند : احمد شوقی - بارودی - حافظ ابراهیم - الیاس ابوشبکه - شابی - رشید سلیم الخوری - خلیل مطران - ابراهیم طوقان - بشاره الخوری - نقولا فیاض - محمود غنیم - نجیب حداد - جواهری - ناصیف یازجی - شیخ حشون عطار - علی درویش - بطرس کرامه - شهاب الوسی - شعرا ی فلسطین : مانند توفیق زیاد - فدوی طوقان - محمود درویش - و آشنایی با آثار نویسندگان مانند حسین مرصفی - مویلی - شکیب ارسلان - مصطفی صادق رافعی - جبران خلیل جبران - منقوطی - عقاد - احمد امین - قاسم امین - جمیل صدق الزهاوی - سید محسن امین - علامه امینی - دکتر طه حسین - بررسی نمایش نویسی و نمایشنامه و مطالعه وضع روزنامه و مطبوعات در ادب عربی معاصر و استان و داستانی نویسی *

منابع اصلی : سلسله مناهل الادب العربی - المصنفاة العربیة : تالیف ادیب مروه

نظرات وعمرات منفلوطى — المجموعه اكامله لمولفات جبران — بيروت ١٩٤٩

منابع فرعى : تحت رايه القرآن تاليف مصطفى صادق رافعى ثوره الفكراد بيا الحديث

تاليف غالى شكرى بيروت ١٩٤٢ — دروب ميخائيل نعيمه — بيروت ١٩٢٥

غزال ميخائيل نعيمه — فى الميزان الجديد دكتور محمد مندور — الشعرا

المهجري تاليف دكتور عبد الكريم الاشتهر .

سیناروسخنرائی و مقاله نویسی به زبان عربی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : عملی

پیشنیاز :

هدف : تهیه و تنظیم مقاله و سیناروسخنرائی به زبان عربی روزد ر موضوعات مختلف از قبیل سیاسی - اجتماعی - ادبی - داستانی - نقد شعرونشر وغیره با ذکر مراجع تحقیق و بحث

سرفصل دروس : موضوع سینارومقاله با استاد متعددی درس تهیه میشود و دانشجو موظف است سینارومقاله را به راهنمایی استاد با ذکر مراجع و مستندات موضوع سینارو تنظیم نماید و آن را در جلسه علمی مطابق مقررات آموزشی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کند .

منابع اصلی : مطالعه آثار عقاد از قبیل ابوالشهاد۱ - مراجعات فی الاداب و الفنون قاهره ۱۹۶۹ تحت رایة القرآن : مصطفی صادق رافعی - علی - السفود : مصطفی صادق رافعی - عبرات ونظرات منفلوطی غربال : میخائیل نعیمه .

منابع فرعی : آثار و ترجمه های ابن مقفع - اخوانیات ابی عمید - الایام نوشته دکتر طه حسین - مجلات و روزنامه های معتبر ادبی و سیاسی روز از قبیل مقالات مجمع اللغة العربیه دمشق - ثقافه چاپ قاهره - الشراع چاپ بیروت - التوحید چاپ ایران و نظایر اینها .

تحلیل و نقد نظم و نثر از آغاز تا پایان دوره عباسی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنایی و مطالعه و نقد نظم و نثر این دوره

سرفصل دروس : ارزیابی شعر جاهلی - اصحاب - معلقات - خنساء - حطیثه - مثل
خطابه - قصص - ارزیابی شهردوره راشد و اموی - کعب بن زهیر
ابوذویب هذلی - احوص - اراجیزه - اخطل - فرزدق - جریر -
عبیدالله بن ربیع - طرماح بن حکیم - ذوالرمه
ارزیابی شعر دوره عباسی - مراحل ادب عباسی :
ابونواس - بشار بن برد - مسلم بن ولید - عباس بن احنف - ابن مقفع
سهل بن هارون - عمرو بن مسعد - دعلج خزائن - بختری - ابن رومی
ابن معتز - جاحظ - متنبی - ابوفراس حمدانی - ابوبکر منوبری -
کشاجم - شعرا ندلسی - مقایسه شعرا ندلسی و شعر عباسی -
جغرافی و جغرافی دانان - مشهور - ابن شهید - ابن هانی -
ابن حمدیس منقلی - ابن سهل اسرائیلی - لسان الدین خطیب

منابع اصلی : دواوین شاعران این دوره - رسائل البلاغ - تألیف محمد کرد علی

منابع فرعی : البیان والتبیین - طبقات الشعراء - تألیف ابن سلام - معجم الادب -
تألیف یاقوت حموی - دواوین و آثار شاعران و نویسندگان این دوره

تحليل ونقد نظم ونثر از پايان دوره عباسی تا معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشینياز : تحليل نظم ونثر از آغاز تا پايان دوره عباسی

سرفصل دروس : مييزات شعير اين دوره - الشاب الظريف - بوسيري - ابن الوردي
مغی الدین حلّی ابن نباته - نثر - کتاب دیوانی - رسائل
ادبی - نثر علمی - شهاب الدین نویری - قلقشندی بهاء الدین
عالمی - حاج خلیفه - علوم انسانی : ابن منظور - مجد الدین
محمد فیروز آبادی - نحو : محمد بن عبد الله بن مالک
عبد الله به هشام - محمد منہاج بن آجروم - جلال الدین سیوطی
احمد بن خلکان - ابن شاکر کتبی - قزوینی - ابوالفدا - ابن بطوطه
ابن خلدون - مقریزی - رضی استرآبادی - قاضی عضد الدین ایچی
سعد تفتازانی - سید شریف جرجانی - محمد دوانی •

منابع اصلی : دواوین شاعران این دوره - صبح الاغشی فی فن الا نشا تا لیلی قلقشندی

منابع فرعی : مقدمه ابن خلدون - وفیات الامان ابن خلکان - عجائب المخلوقات
قزوینی ورحله ابن بطوطه ونظایر ایندها •

آشنائی و تحلیل ادب متعهد اسلامی معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : نقد ادب معاصر

هدف : تحلیل و آشنایی با نویسندگان و شاعران متعهد اسلامی معاصر

سرفصل دروس: تأثیر اسلام در شاعران و نویسندگان متعهد معاصر - بررسی آثار نویسندگان

مانند منفلوطی - محمد عده - سید جمال الدین اسد آبادی - امام

موسی صدر - مصطفی صادق رافعی - محمد المویلیخی - محمد باقر

صدر و نظایر اینها •

بررسی آثار اسلامی مانند نهج البرده - همزیه احمد شوقی - قصاید

شاعران مسیحی درباره اسلام و پیامبر مانند مارون عود •

منابع اصلی : ادب الطف - خطب و رسائل سید جمال الدین

منابع فرعی : تحت رایة القرآن - آثار منفلوطی و شهید آیه الله صدر

نقد ادب معاصر

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشیناز :

هدف : آشنایی و بررسی شیوه ها و مکتبهای ادبی معاصر

سرفصل دروس : تعریف نقد - شیوه های نقد سنتی - مقایسه نقد سنتی با نقد معاصر
قواعد و قوانین نقد معاصر - بزرگان نقد معاصر : عقاد - میخاییل
تعمیه - مندور - طه حسین - مصطفی صادق رافعی - مکتب بارودی
مکتب شوقی - مستشرقین و نقد ادب معاصر عربی

منابع اصلی : تطور النقد والتفكير الادبی الحديث - دکتر حلی علی - الشعروغایاته
ووساطه ابراهیم عبد القادر رمانسی

منابع فرعی : منهج البحث فی الادب ترجمه دکتر محمد مندور - الوسیله الادبیه
حسین مرصفی و نظایر اینها

رساله

تعداد واحد :

نوع واحد : عملی

پیشنیماز : توفیق در امتحان جامع د روس مطابق مقررات آموزشی مصوب شورای عالی
انقلاب فرهنگی

هدف : تحقیق و بررسی در موضوعی تازه از موضوعات ادب عربی به خصوص ادب
متعهد و تدوین کتاب مفید

سرفصل در روس : انتخاب رساله و مدت دفاع برای آن مطابق مقررات آموزشی مصوب
شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد بود رساله دکتری باید به زبان
سلیس و ادبیانه فارسی باشد تا در رده اول هموطنان مسلمان بتوانند
مستقیماً از آن استفاده کنند و به ترجمه مجدد نیازمند نباشد .

بدیهی است نویسندگان رساله میتوانند از عین آیات و احادیث و اشعار
و امثال و اقوال و شواهد عربی استفاده نمایند به شرط آنکه دریاورقی
لغات و اصطلاحات غریب و مشکل را شرح دهد یا بطور کامل آن عبارات را
ترجمه کند .

به همراه رساله باید خلاصه ای که معرفی رساله و روش و سبک و تصحیح
یا تالیف و نمونه ای از آن را در برداشته باشد به زبان عربی (این خلاصه
نباید کمتر از ۳۰ صفحه باشد) تنظیم شود تا در مجلات معتبر داخلی
و خارجی درج گردد .

کتابها و مراجع دوره دکتری

نام مؤلف
=====

نام کتاب
=====

زوزنسی
علی (ع)
دکتر شوقی ضیف
خطیب تبریزی
دکتر عمر فروخ
جاحظ

ابن هشام
سیوطی
ابن هشام
رضی الدین استرآبادی
سیوطی
عاس حسن
قطب الدین رازی
دکتر شبیبی
سبزوری
سهروردی
ملا صدرا
بروکلان

۱- قرآن کریم
۲- المعلقان السبع
۳- نهج البلاغه
۴- تاریخ الادب العربی
۵- المعلقات العشر
۶- تاریخ الادب العربی
۷- البیان والتبیین
۸- شرح نظام
۹- معنی اللیبیب
۱۰- شرح سیوطی بر الفیه
۱۱- اوضح المسالك
۱۲- شرح شافیه ابن حاجب
۱۳- الاقتراح
۱۴- النحو الوافی
۱۵- شرح شمسیه
۱۶- المله بین التصوف والتشیع
۱۷- منظومه
۱۸- حکمه الاشراق
۱۹- المشاعر
۲۰- تاریخ الادب العربی

نام مـولـف =====	نام كـتـاب =====
حنـا الفـاخـوري	٢١- تاريخ الادب العربي
جوزف الهام شم	٢٢- المفيد في الادب العربي
حنـا الفـاخـوري	٢٣- الجديد في الادب العربي
دكتورطه حسين	٢٤- مع المتنبي
دكتورطه حسين	٢٥- مع ابي العلاء
دكتورطه حسين	٢٦- حديث الاربعا
دكتورشوقي ضيف	٢٧- فن الشعر وماهية
دكتورشوقي ضيف	٢٨- فن النثر وماهية
فواد افرام البستاني	٢٩- نوايخ الفكر العربي
خطيب قزويني	٣٠- المجاني الحديثه
تفتازاني	٣١- تلخيص المفتاح
جرجاني	٣٢- مطول
جرجاني	٣٣- اسرار البلاغه
طبرسي	٣٤- دلائل الاعجاز
زمخشري	٣٥- مجمع البيان
قرطبي	٣٦- كشاف
اردبيلي	٣٧- الجامع لاحكام القرآن
ابن شهيد	٣٨- آيات الاحكام
بطرس البستاني	٣٩- التوابع والزوابع
ابن عدييه	٤٠- ادباء العرب في عصر الابعاث
ابن سناء الملك	٤١- عقد الفريد
	٤٢- دار الطراز في عمل العوشحات

نام مولف	نام كتاب
=====	=====
ترجمه حسن مونس	٤٣- الشعر الا ندلسي
ابن دحيه	٤٤- المطرب في اشعار اهل المغرب
ابن رشيق قيرواني	٤٥- المعده
ابن خلدون	٤٦- مقدمه ابن خلدون
دكتور احسان عاس	٤٧- تاريخ النقد الادبي
ابو هلال عسكري	٤٨- المناعتين
اسامه بن منقذ	٤٩- البديع في نقد الشعر
تحقيق دكتور طه حاجري	٥٠- عيار الشعر
ابوالقاسم آمدي	٥١- العوازمه
اسحق بن علي حصري قيرواني	٥٢- زهر الا داب وثمر الا لبا ب
نازك ملائكه	٥٣- قضايا الشعر المعاصر
دكتور محمود ربيعي	٥٤- في نقد الشعر
دكتور عبد الكريم اشتر	٥٥- معالم في نقد العربي الحديث
جا حـظ	٥٦- رسائل جا حـظ
ابن عميد	٥٧- رسائل ابن عميد
صابي	٥٨- رسائل صابي
خوارزمي	٥٩- رسائل خوارزمي
بديع الزمان	٦٠- مقامات بديع الزمان
حريـري	٦١- مقامات حريـري
ابوالعلاء معري	٦٢- رساله الغفران
ابوحيان توحيدى	٦٣- رسائل ابوحيان توحيدى
	٦٤- سلسله مناهل الادب العربى
اديب مسروه	٦٥- الصحافه العربيه

نام مؤلف	نام كتاب
=====	=====
منفلوطى	٦٦- نظرات
منفلوطى	٦٧- عرات
مصطفى ماديق رافعى	٦٨- تحت رايه القرآن
غالى شكرى	٦٩- ثورة الفكر فى ادبنا الحديث
ميخائيل نعيمة	٧٠- دروب
ميخائيل نعيمة	٧١- غربال
دكتور مندور	٧٢- فى الميزان الجديد
دكتور عبد الكريم الاشر	٧٣- الشعرا المهجرى
عقاد	٧٤- مراجعات فى الادب والفنون
مصطفى ماديق رافعى	٧٥- على السفود
دكتور طه حسين	٧٦- الايام
ابن سلام	٧٧- طبقات الشعراء
ابراهيم عبد القادر مازنى	٧٨- الشعرا غاياته ووسائطه
ترجمه دكتور مندور	٧٩- منهج البحث فى الادب
دكتور حلمى على	٨٠- تطور النقد والتفكير الادبى الحديث

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ، آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۴۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در مشمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبها را قبلاً گذرانده است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
 - ج: گذراندن در سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر ای عالی برنامه ریزی

۴۲۲

تاریخ: ۱۳۷۳/۱۱/۲۴

شماره: ۷۳/۳۶۴۹

پیوست:

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری پروپانامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیر ضروری و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختیاس به پایان نامه دارد)

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
۶- دورههای دکتری Ph.D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد میتواند اختیاس به رساله داشته باشد، در اینصورت:

الف- گروههای برنامه ریزی موفق اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب- این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج- دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در اینصورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزش گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مرهسته ذی ربط است.

رای شماره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برجاء اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا شامی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹